บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีบทบาทสำคัญและอย่างเป็นทางการในฐานะแนวคิดกระแสหลักในการพัฒนาประเทศภายใต้การสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) เป็นต้นมา โดยเน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการแข่งขันกับนานาประเทศ และต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ได้อัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลบนความเป็นธรรมและยั่งยืนที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551ก, หน้า 7) ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมานั้น ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้อารยธรรมของนานาประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะระบบทุนนิยมที่รับมาจากประเทศตะวันตกโดยเน้นหนักไปทางบริโภคนิยมและวัตถุนิยม เป็นส่วนใหญ่ส่งผลให้ประเทศไทยซึมซับวัฒนธรรมเหล่านั้นมาสู่สังคมไทย นับตั้งแต่สังคมเมืองจนถึงสังคมชนบทอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งจากประเทศเกษตรกรรมกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมครึ่งใบในที่สุด เนื่องด้วยความคาดหวังที่ว่าประเทศไทยจะสามารถพัฒนาเทียบเท่าอารยประเทศซึ่งนั่นก็เป็นเพียงความฝันที่มิได้เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยแต่อย่างใดและที่สำคัญสิ่งเหล่านั้นกลับกลายเป็นปัญหาเรื้อรังในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น ปัญหาความเลื่อมล้ำด้านรายได้ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาสังคม

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ถึงแผนพัฒนาสังคมและแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ภาครัฐมีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและทุกๆ ภาคส่วนในสังคม โดยการส่งเสริมและเสริมสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก่อให้เกิดการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติอย่างถูกต้องและจริงจัง แต่ในช่วงแรกเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจและถูกนำไปใช้ในกลุ่มอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากประชาชนในภาคส่วนอื่นๆ ยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องและ

ยังเป็นการเข้าใจผิดที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของภาคเกษตรกรรมเท่านั้นและเศรษฐกิจพอเพียงในความเข้าใจดังกล่าวคือ การประหยัดมัธยัสถ์และไม่ใช้เงิน (คุณากร คงเพชร, 2553) เช่นเดียวกับพิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550, หน้า 7-9) ที่กล่าวว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนในชนบทและเกษตรกรรมแต่เพียงอย่างเดียว และคนไทยส่วนใหญ่รู้จักและเคยได้ยินคำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" มากถึงร้อยละ 90 แต่กลุ่มที่รู้จักมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป โดยสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง คือ การรู้จักความพอดี การใช้ชีวิตบนทางสายกลางและการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตการทำงานได้ แต่ยังมีประเด็นที่ประชาชนยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ไม่สามารถใช้ของฟุ่มเฟือยได้และการกู้เงินเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง (คนชายคลอง, 2549, หน้า 119) ทั้งนี้จะเห็นว่าประชาชนยังมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นบทสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังมีคงมีความเป็นปรัชญาที่มีความละเอียดและซับซ้อนในแง่ของการนำมาปฏิบัติในระดับที่สูงเกินกว่าที่ประชาชนโดยทั่วไปจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมของตนได้ และที่สำคัญภาครัฐยังขาดการนำเสนอและเผยแพร่ตัวอย่างของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีต่อไป

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ดังที่ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ (2548, หน้า 11-13) ได้กล่าวว่า การพัฒนาประเทศให้บรรลุผลตามที่ต้องการนั้นต้องอาศัยความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ โดยการนำความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนอันจะก่อให้เกิดการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและประสบการณ์ โดยความรู้ดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ รวมทั้งการสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช ที่ชี้ให้เห็นว่าทุกสังคมต้องสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล (สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2546, หน้า 18) ด้วยเหตุนี้การจะนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จและเหมาะสมกับบริบทของชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเริ่มจากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากปัจจุบันความรู้กลายเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บุคคล องค์กรหรือชุมชนประสบความสำเร็จ แต่ทั้งนี้ความรู้แม้จะมีอยู่มากมายแต่ไม่ได้

หมายความว่าจะสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เพราะฉะนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาใช้จึงเกิดกระบวนการจัดการความรู้เข้ามาช่วยในการนำความรู้ที่มีอยู่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนอย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นในการศึกษากระบวนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจึงต้องมีการจัดการและรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมผนวกกับการสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาใหม่ โดยการนำความรู้เหล่านั้นมาจัดเก็บให้เป็นระบบระเบียบเพื่อง่ายต่อการนำความรู้มาใช้ต่อไป และที่สำคัญความรู้จะก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ยิ่งขึ้นไป นั่นก็คือ การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

ปัจจุบันการจัดการความรู้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน เนื่องจากการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ชุมชนจะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชน สืบเนื่องมาจาก

1. การจัดการความรู้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาชุมชนโดยการช่วยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในกระบวนการทำงานลง ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนในการประกอบอาชีพ เนื่องจากสมาชิกในชุมชนแต่ละคนสามารถเรียนรู้จากสมาชิกคนอื่นในชุมชนผ่านการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน

2. การจัดการความรู้ช่วยเพิ่มเติมวิธีการหรือเทคนิคใหม่ๆ ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกชุมชนได้อย่างรวดเร็วผ่านการจัดระบบการแลกเปลี่ยนความรู้ และ

3. การจัดการความรู้ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

เนื่องจากนี้ชุมชนต้องวางแผนและตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติและจะมีประโยชน์มากยิ่งขึ้นหากนำเทคนิคการจัดการความรู้มาศึกษาร่วมกับชุมชนที่เป็นต้นแบบในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติเพื่อเป็นการสืบทอดและถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่นเดียวกับชุมชนบ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นหนึ่งในหลายชุมชนทั่วประเทศที่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และเป็นเพียงชุมชนเดียวที่ได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศเพียงแห่งเดียวของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2552 – 2553 โดยมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย กองทัพไทย สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ

ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและส่งเสริมให้ภาคประชาชน ภาคเกษตร ภาครัฐและภาคธุรกิจได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิต สามารถเป็นตัวอย่างในการพัฒนาตนเอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและธุรกิจได้

ในการประกวดดังกล่าวได้จัดขึ้นเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งครั้งนี้ได้แบ่งเป็น 10 ประเภท คือ 1) ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร 2) ประชาชนทั่วไป 3) ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง 4) เกษตรกรทฤษฎีใหม่ 5) กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ 6) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค 7) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง 8) ธุรกิจขนาดใหญ่ 9) ธุรกิจขนาดกลาง และ 10) ธุรกิจขนาดย่อม ซึ่งผลการตัดสินการประกวดฯ ทำให้ได้ตัวอย่างที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จในแต่ละประเภท โดยคณะกรรมการตัดสินการประกวดฯ ได้พิจารณาตัดสินผลงานที่ได้รับรางวัล ได้แก่ ถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โล่เกียรติยศนายกรัฐมนตรีและเกียรติบัตร ตามลำดับ โดยประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงมีเกณฑ์การให้คะแนนการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็นชุมชนที่สมาชิกของชุมชนรวมตัวกันตั้งแต่ 10 ครัวเรือนขึ้นไป เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ มีความสามัคคี รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างประโยชน์สุขให้ชุมชนโดยร่วม ซึ่งชุมชนที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งนั่นก็คือ ชุมชนบ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2553)

ชุมชนบ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา นอกจากได้รับถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับประเทศ ในปี พ.ศ. 2552 – 2553 แล้วชุมชนบ้านดอกบัวยังได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานราชการโดยได้รับเงินรางวัลและโล่เกียรติยศ เช่น พัฒนากรผู้ประสานงานตำบลได้คัดเลือกชุมชนบ้านดอกบัวเป็นหมู่บ้านหลักนักพัฒนาหมู่บ้านพึ่งตนเอง พร้อมกันนี้ชุมชนบ้านดอกบัวยังอยู่ภายในการปกครองของกำนันดีเด่น ปี พ.ศ. 2551 เป็นชุมชนที่ผ่านระบบมาตรฐานงานชุมชน (มชช.) ปี พ.ศ. 2551 โดยมีนายบาล บุญก้ำ เป็นผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับคัดเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2551 และมีผลงานอันเป็นที่ประจักษ์คือ ชุมชนบ้านดอกบัวเป็นหมู่บ้านชนะเลิศตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น

เป็นสุข" และชนะเลิศหมู่บ้านพึ่งตนเอง ระดับจังหวัดพะเยา ในปี พ.ศ. 2551 และในปี พ.ศ. 2552 ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับ "มั่งมี ศรีสุข" ตัวอย่างจังหวัดพะเยา เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2553, หน้า 24) นอกจากรางวัลที่รับประกันถึงความสำเร็จของชุมชนแล้ว ชุมชนบ้านดอกบัวยังได้รับเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานจากสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนต่างๆ และประชาชนทั่วไป

จะเห็นได้ว่าในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนบ้านดอกบัวมีองค์ความรู้อยู่มากมายที่น่าสนใจทั้งที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ซึ่งชุมชนได้มีการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน ลักษณะการปกครอง การประกอบอาชีพและการรวมกลุ่มกิจกรรมภายในชุมชน เป็นต้น และความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่มากมายและมีความสำคัญมากในชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและชุมชน เป็นต้น โดยความรู้ฝังลึกเป็นการยากที่จะถ่ายทอดออกมาในลักษณะของลายลักษณ์อักษรได้และความรู้ดังกล่าวมีลักษณะที่เฉพาะตัวที่มีความน่าสนใจที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อันจะก่อให้เกิดการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการค้นหาความรู้และนำความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดการองค์ความรู้เหล่านั้นให้เป็นระบบผ่านกระบวนการประมวลและกลั่นกรองความรู้เพื่อให้เข้าถึงและแบ่งปันความรู้ อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดแนวทางในการศึกษาการจัดการความรู้ของชุมชนบ้านดอกบัว โดยนำเทคนิคการจัดการความรู้มาศึกษากระบวนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ และปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคที่มีต่อการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษากระบวนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ โดยใช้เทคนิคการจัดการความรู้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคที่มีต่อการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

ประโยชน์จากการศึกษา

1. ทราบกระบวนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ โดยนำเทคนิคการจัดการความรู้มาใช้ในการศึกษา

2. ทราบปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคที่มีต่อการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาชุมชนบ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เนื่องจากชุมชนได้รับเลือกให้เป็นชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ ถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกระบวนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ และปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคที่มีต่อการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของชุมชนบ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ด้านประชากร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกในชุมชนบ้านดอกบัว โดยใช้วิธี Snow Ball Sampling Technique ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยเริ่มจากนายบาล บุญก้ำ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ด้านเวลา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2553 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ หมายถึง ชุมชนที่ได้รับถ้วยพระราชทานพระบามทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2552 - 2553 จากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพอมีพอกิน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนตนเองโดยให้พอเหมาะพอควรพอประมาณแก่ฐานะทางเศรษฐกิจที่ตนเองเป็นอยู่และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน อันรวมความถึงการมีจิตใจพอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง และความมั่นคงที่พอเพียงบนพื้นฐานทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผนและการตัดสินใจในการกระทำต่างๆ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่มากและไม่น้อยเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียง โดยใช้เหตุผลในการพิจารณาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการปฏิบัตินั้นๆ

การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยใช้หลักความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

คุณธรรม หมายถึง ความซื่อสัตย์ สุจริตและมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ รวมถึงความรอบคอบที่จะนำความรู้ไปเชื่อมโยงกันในการปฏิบัติ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งที่สนับสนุน เกื้อหนุนและส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับชุมชน

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค หมายถึง สิ่งที่ก่อให้เป็นอุปสรรคต่อการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับชุมชน

ปัจจัยภายในชุมชน หมายถึง สรรพสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนทั้งที่มีมูลค่าด้านเงินทองและด้านจิตใจ เช่น บทบาทความเป็นผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกชุมชน หมายถึง การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและการสนับสนุนจากองค์กรรัฐวิสาหกิจและเอกชนต่างๆ ทั้งในส่วนของการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือโครงการต่างๆ ในการขับเคลื่อนการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับชุมชน

การจัดการความรู้ หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารโดยนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดระบบและจัดเก็บเพื่อให้เกิดการใช้แลกเปลี่ยน ตรวจสอบและต่อยอดความรู้

ความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่อยู่ในตัวคนซึ่งยากต่อการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร โดยส่วนใหญ่ความรู้ดังกล่าวจะเกิดจากทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์หรือพรสวรรค์ รวมถึงความเชื่อและภูมิปัญญา ซึ่งมีคุณค่าต่อการนำไปใช้และถ่ายทอดความรู้

ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่แสดงออกมาอย่างเด่นชัด สามารถถ่ายทอดโดยการเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หนังสือ คู่มือและเอกสารต่างๆ ซึ่งง่ายต่อการเก็บรวบรวมและการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าว

เทคนิคการจัดการความรู้ หมายถึง แนวคิด กระบวนการ หรือเครื่องมือในการจัดการความรู้ ซึ่งจะช่วยให้การจัดการความรู้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling) และการทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Reviews: AAR)